

Trafikskadenämnden

Protokoll fört vid extra möte med Trafikskadenämndens råd den 17 december 2021

Närvarande

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

1 §

Mötet öppnas

Ordföranden förklarar rådsmötet öppnat och hälsar de närvarande välkomna.

2 §

Dagordningen

Dagordningen fastställs.

3 §

Justeringsman

[Redacted] utses till justeringsman.

4 §

Anmälan av övriga frågor

Inga frågor anmäls.

5 §

Rapport från arbetsgruppen om arbete och ersättning för inkomstförlust efter 65 års ålder

redovisar innehållet i promemorian "Översyn av frågan om arbete och ersättning för inkomstförlust efter 65 års ålder", bilaga 1 och 1.1.

Efter diskussion **beslutar** rådet i enlighet med förslaget.

6 §

Övriga frågor

Inga övriga frågor behandlades.

7 §

Mötet avslutas

Ordföranden tackar de närvarande och förklarar rådsmötet avslutat.

Stockholm den 17 december 2021

Vid protokollet:

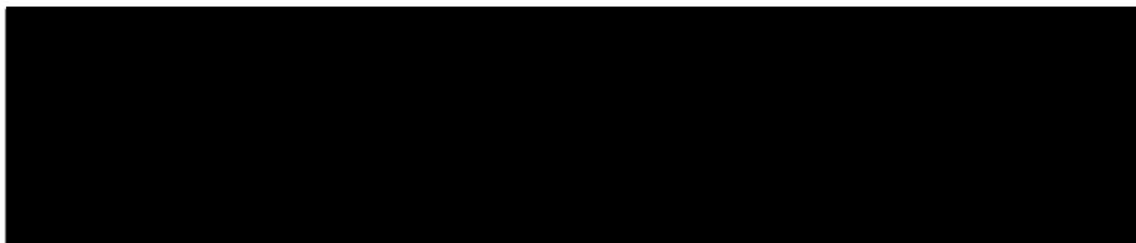
Justeras:

Stockholm den

17/12-21

Stockholm den

20/12-2021

Till Trafikskadenämndens råd

Översyn av frågan om arbete och ersättning för inkomstförlust efter 65 års ålder

1. Arbetsgruppens uppdrag

Efter förslag av den parlamentariska pensionsgruppen – en arbetsgrupp med företrädare för partierna bakom 1994 års pensionsreform – har regeringen och riksdagen inlett en reform av pensionssystemet. Den innebär att åldersgränserna för den allmänna pensionen höjs och anpassas till en riktålder som ändras kontinuerligt med utgångspunkt i förändringar i befolkningens livslängd. Också åldersgränserna inom kringliggande trygghetssystem höjs, dvs. främst socialförsäkringarna, liksom den så kallade LAS-åldern, som reglerar hur länge en arbetstagare har rätt att behålla sin anställning.

Nämnden tillsatte mot den bakgrunden en arbetsgrupp som skulle se över vissa frågor som typiskt sett uppkommer vid yrkanden om ersättning för inkomstförlust efter 65 års ålder. Arbetsgruppen föreslog att normalåldern för pension även fortsättningsvis skulle vara 65 år. Arbetsgruppens rapport antogs vid rådmötet i september 2019.

Rådmötet i juni 2020 beslutade att arbetsgruppen skulle återuppta sitt arbete i frågan om nämnden bör förorda samordning med till exempel sjukförmån till 66 års ålder trots att en planerad sådan ändring i socialförsäkringsreglerna ännu inte hade beslutats av riksdagen och avsågs träda i kraft först 2023. Arbetsgruppen konstaterade att riksdagen ännu inte hade beslutat att utöka rätten till sjukförmåner m.m. till 66 års ålder och gjorde bedömningen att nämnden inte borde tillämpa lagändringar på förslagsstadiet. Sammanfattningsvis borde tills vidare samordning med sjukförmåner som tidigare görs till 65 års ålder. Rådet beslutade i enlighet med förslaget i juni 2021.

Regeringen har beslutat att riktåldern ska vara 67 år för 2026 (SFS 2019:780) och 67 år för 2027 (SFS 2021:394).

Rådet beslutade därför i september 2021 att arbetsgruppen ska återuppta sitt arbete och pröva hur Trafikskadenämnden i praktiken ska hantera ärenden om inkomst- och pensionsförlust för personer som är födda 1961 och senare. Frågan om ersättning för inkomstförlust vid arbete efter 65 år, för anspänning i arbete och för pensionsförlust för den åldersgruppen ska anstå i ärenden som prövas innan rådet tagit ställning till arbetsgruppens förslag i dessa delar.

2. Arbetsgruppens förslag; en sammanfattning

I denna delrapport presenterar arbetsgruppen förslag till svar på frågorna 1-3 och 6 i direktiven liksom till en fråga om ersättning för pensionsförlust. Arbetsgruppen kommer att behandla frågorna 4 och 5 om omprövning i en följande rapport.

Fråga 1. Innebär regeringsbesluten om riktålder att nämnden redan nu bör förorda ersättning för inkomstförlust till 67 års ålder för skadelidande som är födda 1961 och senare, eller ska schablonåldern 67 år börja tillämpas först 2026?

Nämnden bör redan nu förorda att ersättning för inkomstförlust normalt bestäms till 67 års ålder för skadade som är födda 1961 och senare.

Frågorna 2 och 3. Hur ska nämnden hantera samordning med förmåner inom anknutna trygghetssystem för tiden mellan 65 och 67 år om ersättning för inkomstförlust ska lämnas till 67 års ålder? Finns det skäl att ändra nämndens ställningstagande i frågan om samordning av till exempel sjukförmån till 66 års ålder från 2023 och 67 års ålder från 2026?

Nämnden kan utgå från att sjukförmån och andra förmåner inom trygghetssystemen utgår till 66 års ålder från och med 2023 och till 67 års ålder från och med 2026.

Nämnden kan därför förutsätta att sådana förmåner ska samordnas även för personer mellan 65 och 67 års ålder.

Fråga 6. Hur ska schablonersättningen för anspänning i arbete beräknas för personer som är 66–67 år om ersättning för inkomstförlust utgår till 67 år?

Ersättning för anspänning i arbete bör lämnas till 67 års ålder enligt mentabell 3 med samma årsbelopp som gäller efter 64 års ålder.

Fråga 7. Hur ska nämnden bestämma ersättning för pensionsförlust?

Ersättning för förlust av allmän pension lämnas med utgångspunkt i ett uppdaterat beräkningsprogram som beräknar förlusten från 67 års ålder.

Ersättning för tjänstepensionsförlust efter 65 års ålder bör tills vidare lämnas som ersättning för premieförlust. Samordning med anledning av premiefrielse ska göras i förekommande fall.

3. Bakgrund

Riktålder är ett nytt begrepp inom socialförsäkringssystemet. Avsikten är att riktåldern från år 2026 ska styra de pensionsrelaterade åldersgränserna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem och fungera som ett tydligt riktmärke för de försäkrades individuella pensionsbeslut. Det främsta syftet är att ersätta dagens starka 65-årsnorm. När riktåldern förändras ska trygghetssystemen, som exempelvis sjukförsäkring och a-kassa, följa med i förändringarna. Riktåldern ska automatiskt justeras upp med ungefär två tredjedelar av förändringen i den genomsnittliga återstående livslängden vid 65 års ålder.

Riktåldern fastställs sex år före året då den börjar gälla. På så sätt ska de försäkrade få möjlighet att planera sin pensionstidpunkt.

Regeringen har beslutat att riktåldern ska vara 67 år för 2026 och 2027.

Det måste förutsättas att sjukförmåner från och med 2023 ska kunna beviljas till 66 års ålder. Riksdagen har emellertid ännu inte fattat beslut om en sådan ändring.

Ett sådant förslag kostnadsberäknades och aviserades i budgetpropositionen 2020/21:1, som riksdagen beslutade om den 16 december 2020. Det framgår under utgiftsområde 10, avsnitt 3.10.2, som handlar om aktivitets- och sjukersättningar, att drygt 1,1 miljarder kronor avsätts för 2023 för ”pensionsgruppens överenskommelse: justerade åldersgränser”. De ökade kostnaderna för dessa förmåner hänförs till pensionsgruppens överenskommelse om justerade åldersgränser i pensionssystemet och angränsande trygghetssystem. Enligt avsnitt 3.8.1 under utgiftsområde 11, med rubriken ”Pensionsöverenskommelsen ska genomföras”, kommer den övre åldersgränsen för bland annat sjukpenning, sjukersättning och arbetslöshetsersättning att höjas från 65 till 66 år. Under utgiftsområde 10 föreslås också att pengar ska avsättas för sjukpenning för 2023.

I departementspromemorian ”Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem” (S2021/02250) från mars 2021 redovisas de offentligfinansiella konsekvenserna av de höjda åldersgränser som föreslås träda i kraft 2023 och 2026. Vidare redovisas ekonomiska konsekvenser för de enskilda av förslaget om justering av åldersgränsen från 65 år till 66 år. Promemorian har remitterats och en majoritet av remissinstanserna har inte haft några synpunkter på de offentligfinansiella konsekvenserna av förslaget.

Enligt tidigare uppgifter från Socialdepartementet planeras en proposition till hösten 2021 men någon sådan har ännu inte presenterats. Departementet har upplyst att regeringen bereder frågan och avser att lämna propositionen när beredningen är avslutad.

Enligt förslaget från den så kallade pensionsgruppen ska de pensionsrelaterade åldersgränserna höjas enligt följande.

År 2020

- Lägsta ålder för att ta ut allmän pension höjs från 61 år till 62 år
- Rätten att ha kvar sin anställning (LAS-åldern) förlängs från 67 till 68 års ålder

År 2023

- Lägsta ålder för att ta ut allmän pension höjs från 62 år till 63 år
- Lägsta ålder för garantipension höjs från 65 år till 66 år
- 65-årsgränser i trygghetssystemen (till exempel sjukförsäkring och a-kassa) höjs till 66 år
- Rätten att ha kvar sin anställning (LAS-åldern) förlängs från 68 till 69 års ålder

År 2026

- Lägsta ålder för att ta ut allmän pension höjs från 63 år till 64 år

- Ålder för garantipension knyts till en ny riktålder, vilket för år 2026 och 2027 innebär en höjning till 67 år. Övriga pensionsrelaterade åldrar, med undantag för LAS-åldern, och kringliggande system knyts till riktåldern.

Medelpensioneringsåldern är ett mått som speglar genomsnittlig uttagsålder för den allmänna pensionen. Den har varierat mellan 64,4 år och 64,6 år sedan 2011.

Enligt statistik från Pensionsmyndigheten steg medelpensioneringsåldern 2020 till 65,0 år. Det är en relativt stor höjning - 0,4 år eller cirka fem månader - från 2019. Den högre medelpensioneringsåldern 2020 förklaras huvudsakligen av att den lägsta åldern för att ta ut allmän inkomstgrundad pension detta år höjdes från 61 år till 62 år. De som direkt påverkades av denna höjda åldersgräns är födda år 1959. Dessutom höjdes den så kallade LAS-åldern från 67 till 68 år för de flesta kollektivavtalsområden.

Medelpensioneringsåldern för allmän pension är nu tillbaka på 2004 års nivå efter en långvarig, svagt nedåtgående trend. Under det första kvartalet 2021 är medelpensioneringsåldern per månad högre än under 2020. Medelpensioneringsåldern ser alltså ut att fortsätta att stiga.

4. Allmänna utgångspunkter

Pensionssystemet är alltså föremål för omfattande förändringar som har stöd av en stor riksdagsmajoritet. Förändringarna framstår också som motiverade, för att inte säga nödvändiga, framför allt på grund av att livslängden har ökat kraftigt sedan pensionssystemet beslutades och att den antas fortsätta att öka. Det är vidare uppenbart att kringliggande trygghetssystem som till exempel socialförsäkringar och a-kassa kommer att anpassas till förändringarna i pensionssystemen. Arbetsgruppen utgår i sitt arbete från att ändringarna kommer att genomföras som planerat.

En annan utgångspunkt är att det är viktigt för både försäkringsgivare och enskilda att skador kan regleras utan onödiga förseningar eller osäkerhet om grundläggande förutsättningar för hur ersättningar ska bestämmas. Det innebär att nämnden inte kan avvakta slutliga beslut i alla delar av dessa stora och komplicerade systemförändringar.

Det hindrar inte att ersättningsbesluten måste vara så korrekta som möjligt. Det är alltså en tredje utgångspunkt att ingen skadad ska underkompenseras eller överkompenseras.

Hur tjänstepensionen kommer att anpassas till nya åldersgränser beror på hur arbetsmarknadens parter agerar, vilket gör det svårt att förutse hur avtalen kommer att se ut. Arbetsgruppen utgår i sitt arbete från att det kommer att genomföras ändringar även inom tjänstepensionsområdet.

Arbetsgruppen behandlar i den här rapporten frågor om hur nämnden ska hantera ärenden som inte är slutprövade i nämnden. Arbetsgruppen kommer att behandla frågor om omprövning i en följande rapport.

5. Arbetsgruppens överväganden och förslag

Fråga 1. Innebär regeringsbesluten om riktålder att nämnden redan nu bör förordna ersättning för inkomstförlust till 67 års ålder för skadelidande som är födda 1961 och senare, eller ska schablonåldern 67 år börja tillämpas först 2026?

Regeringen har beslutat att riktåldern ska vara 67 år från år 2026. Arbetsgruppen förordar därför - och med hänsyn till den höjda medelpensioneringsåldern - att nämnden i normalfallet beslutar att en person som är född 1961 eller senare redan i dag ska kunna tillerkännas ersättning för inkomstförlust till 67 år. På så sätt kan flertalet ärenden slutprövas direkt så att de enskilda kan få besked och bolagen kan avsluta ineliggande och inkommande ärenden liksom ärenden som har fått anstå i avvaktan på nämndens principbeslut. Dessutom kan ett antal inte helt lätthanterade omprövningsärenden undvikas om nämnden nu fastställer ersättning för inkomstförlust för 2026 och 2027 för personer som är födda under de berörda åren.

Regeringsbesluten att riktåldern ska vara 67 år för 2026 och 2027 innebär att det i enlighet med nämndens tidigare ställningstaganden finns legala förutsättningar för att i normalfallet bestämma pensionsåldern till 67 år från 2026. Till det kommer att den faktiska medelpensioneringsåldern har stigit och ser ut att hamna över 65 år redan under 2021.

Det finns sammanfattningsvis goda skäl för nämnden att redan nu besluta att riktåldern ska följas för de kohorter/årskullar som omfattas av regeringsbesluten för 2026 och 2027.

Hur ska då inkomstförlusten beräknas för de två år som nu anstår i ett antal ärenden i nämnden? Arbetsgruppen föreslår att nämnden utgår från den ersättning som har fastställts för 65 års ålder och förlänger den i två år med oförändrat belopp. Det innebär alltså att livräntan får fortsätta att löpa enligt nämndens tidigare beslut.

Arbetsgruppen föreslår vidare att bolaget inte ska behöva ge in någon kalkyl för de tillkommande två åren. Bolaget bör alltså redovisa att den ersättning för inkomstförlust som nämnden tidigare fastställt ska gälla till 67 års ålder. Förslaget kan tillämpas också i ärenden där bara frågan om pensionsförlust har anstått; ersättning för inkomstförlust ska således utgå till 67 års ålder och pensionsförlusten beräknas från samma ålder.

Förslaget att ersättning för inkomstförlust förlängs i två år med samma förutsättningar som vid 65 års ålder kan också tillämpas i ärenden där barnschablonen eller schabloniserade inkomstunderlag används. I underhållsärenden kan ersättning för förlust av underhåll förordas till och med tidpunkten då den avlidne skulle ha fyllt 67 år, och därefter ska beloppet halveras.

Frågorna 2 och 3. Hur ska nämnden hantera samordning med förmåner inom anknutna trygghetssystem för tiden mellan 65 och 67 år om ersättning för inkomstförlust ska lämnas till 67 års ålder? Finns det skäl att ändra nämndens ställningstagande i frågan om samordning av till exempel sjukförmån till 66 års ålder från 2023 och 67 års ålder från 2026?

Det är en nödvändig följd av en höjd pensionsålder att ersättningar ur övriga trygghetssystem utgår till samma ålder. Det framgår också av budgetpropositionen 2020/21:1, utgiftsområde 10, avsnitt 3.10.2 samt utgiftsområde 11, avsnitt 3.8.1, att medel kommer att avsättas i budgeten för detta ändamål.

Vidare är det uppenbart att skaderegleringen måste utgå från dessa förutsättningar; en annan ordning skulle leda till betydande överkompensation.

Nämnden bör därför utgå från att sjukförmån och andra förmåner i trygghetssystemen kan beviljas till 66 års ålder från och med 2023 och till 67 års ålder från och med 2026, och alltså förutsätta att skadeersättningen kan samordnas med sjukförmån och liknande ersättningar.

Förslagen i budgetpropositionen om rätt till sjukförmån till 66 års ålder från och med 2023 träffar skadelidande som är födda 1958 och senare. Skadelidande som är födda 1958-1960 omfattas emellertid inte av att riktåldern införs 2026 och då fastställs till 67 år. För de skadelidande som har sjukförmån och är födda 1958-1960 gäller därför samma regler som för dem som är födda före 1958. Skadelidande i dessa åldrar måste göra sannolikt att de som oskadade skulle ha fortsatt att arbeta efter 65 års ålder för att ha rätt till ytterligare ersättning för inkomstförlust.

Skadelidande som är födda 1958-1960 för vilka någon del av pensionen är garantipension kommer att kunna ta ut sin pension först från 66 års ålder.

Frågorna 4 och 5.

Det är viktigt att nämnden nu kan återuppta prövningen av ärenden i frågorna om inkomstförlust och pensionsförlust för skadade som är födda 1961 och senare. I denna delrapport behandlar arbetsgruppen därför frågor som behöver besvaras för att detta ska vara möjligt. Arbetsgruppen återkommer till frågor om bland annat omprövning i en följande rapport.

Fråga 6. Hur ska schablonersättningen för anspänning i arbete beräknas för personer som är 66–67 år om ersättning för inkomstförlust utgår till 67 års ålder?

Ersättning för anspänning i arbete enligt mentabell 1 lämnas nu till och med 64 års ålder. Skadelidande som arbetar efter 64 års ålder ska för varje år i arbete få ersättning enligt mentabell 3 utifrån tabellbeloppet för en person som är 64 år.

Så länge mentabell 1 endast omfattar ersättning för anspänning i arbete till och med 64 års ålder måste ersättning till 67 års ålder lämnas separat. Arbetsgruppen föreslår att sådan

ersättning lämnas enligt samma princip som redan gäller när en skadelidande arbetar efter 64 års ålder. Det innebär att ersättning enligt mentabell 3 fram till 67 års ålder ska lämnas separat i varje ärende.

I ärenden som tidigare har slutprövats i nämnden i frågan om ersättning för lyte och bestående men och som återkommer till nämnden för prövning av andra frågor bör nämnden förorda ersättning för anspänning i arbete för ytterligare två år. Det belopp som bör förordas är tabellbeloppet vid prövningstillfället.

Fråga 7. Hur ska nämnden bestämma ersättning för pensionsförlust?

De räknare som används för beräkning av förlust av allmän pension kommer att justeras utifrån en pensionsålder om 67 år för skadelidande som är födda 1961 och senare.

När det gäller tjänstepension är det oklart om och i så fall på vilket sätt avtalen kommer att ändras framöver. Olika lösningar gäller för olika kollektivavtal. Inom det kommunala området betalas tjänstepension in så länge arbetstagaren är kvar i sin anställning. I andra avtalsområden betalas ofta tjänstepension in till 65 års ålder om arbetstagaren inte kommer överens om något annat med sin arbetsgivare. Det finns också lösningar som innebär att inbetalningarna är kopplade till LAS-åldern. Frågan är därför hur ersättning för tjänstepensionsförlust ska regleras innan vi vet hur förhandlingarna om ändringar i avtalen kommer att utfalla. Utgångspunkten är att det kommer att genomföras förändringar också för tjänstepensionen.

En möjlig lösning kan vara att bolagen avvaktar med att avsluta aktuella ärenden till dess det är klart vad som kommer att gälla framöver. Arbetsgruppen konstaterar att en sådan lösning är opraktisk för bolagen, som då måste hålla ett stort antal ärenden öppna, och även för de skadade som inte kan få sitt ärende avslutat.

I de räknare som används för beräkning av förlust av tjänstepension används i nuläget 65 år som riktmärke och 30 års intjänandetid. Eventuella premie- och avgiftsbefrielseförsäkringar gäller fram till dessa tidpunkter om det inte framgår annat av uppgifterna från pensionsorganen. De allra flesta bygger på uttagstidpunkten 65 år och förlusten ersätts från och med 65 års ålder och livsvarigt. De som har pensionsavsättningar efter 65 år ersätts för förlorade premieavsättningar enligt premieförlustmodellen.

Arbetsgruppen föreslår att förlust av tjänstepension för perioden 65 till 67 års ålder ska ersättas enligt premieförlustmodellen för alla skadade som är födda 1961 och senare till dess det finns tillräcklig information om hur avsättningar till olika slag av tjänstepensioner kommer att göras framöver.

Det är oklart om ett beslut om premiebefrielse kommer att förlängas till 67 års ålder och det kan variera mellan olika avtal. Om den skadade får premiebefrielse ska samordning göras.

7. Ikraftträdande

I avvaktan på arbetsgruppens förslag har slutprövning av inkomstförlust och pensionsförlust för skadelidande som är födda 1961 och senare fått anstå vid prövning i nämnden från och med den 27 september 2021.

Arbetsgruppen föreslår att de nu redovisade förslagen ska tillämpas vid nämndsammanträden från och med den 1 januari 2022.